

LEVELEK A SZERKESZTŐSÉGHEZ

BINDER PÁL tanár (Brassó): — Szigeti József kísérlete a régi erdélyi román és magyar irodalom összehasonlító tanulmányozása terén (*Korunk*, 1971. 12.) igen hasznos vállalkozás. A következőkben csupán a cikk azon megállapításaihoz fűzök néhány megjegyzést, ahol a szerző — az új román szakirodalom eredményeit mellőzve — túlhaladott adatokat és magyarázatokat közöl. 1. Szigeti szerint a XV. század végi első román nyelvű szövegek (főleg szótárfordítások) Máramaros vidékén keletkeztek. A huszita hatást P. P. Panaitescu a szerző szerint a *Studii și materiale de istorie medie* időszaki kiadványban (1960. 4.) veti el. Szerintem az a helyes, hogy ha egy szerző többször is kifejti véleményét bizonyos kérdésben, a legutóbbi, legfrissebb művét kell idézni. A mi esetünkben tehát helyénvaló lett volna P. P. Panaitescunak az említett kérdéstről írt könyvét idézni (*Inceputul și biruința scrisului în limba română*, 1965). Ami az első román nyelvű szövegek eredetét és keletkezési helyét illeti, ugyancsak helyesebb lett volna, ha a szerző egy általános jellegű történelmi összefoglaló helyett (*Din istoria Transilvaniei*) az újabb román nyelvészeti szakirodalmat idézi. Itt elsősorban Ion Gheție *Textele rotacizante și originile scrisului literar românesc* című alapvető tanulmányára hivatkoznék (*Studii de limbă literară și filologie*, 1969), mely alapjaiban módosítja az első román nyelvű szövegek keletkezéséről vallott eddigi nézeteket. Gheție szerint helytelen a régi rotacizáns szövegek lokalizálását a mai nyelvterület alapján a múltba visszavetíteni, s egyelőre teljesen bizonytalan, milyen vallási-kulturális (huszita, lutheránus stb.) hatásnak köszönhető az első román rotacizáns szövegek. Ezek szerint Szigeti szinte hét oldalas fejtegetése a huszita hatás és a román nyelvű szótárfordítások közötti kapcsolatról még bizonyítatlan adatokon alapszik. 2. 1971-ben már nem lenne szabad leírni a következő mondatot: „Coresi tevékenysége nyomán — az akkori Erdély talán legpolgárosultabb városában, Brassóban jelennek meg az első román nyomtatványok.” Már szinte egy évtizede tudott tény (a *Korunk* is többször írt róla), hogy az azóta elveszett 1547-es szebeni román katekizmus mellett Nagyszébenben más, Coresi brassói működése előtti román nyomtatványok keletkeztek. Jelenleg a legrégebbi ismert román nyomtatvány a szebeni szláv-román 1550—51-es „Evangheliar”, mely Emil Petrovici és Demény Lajos által gondozott hasonmás-kiadásában 1971-ben hagyta el a sajtót. 3. Brassóban nemcsak azért nem kell feltétlenül lutheránus hatást feltételezni, mivel a polgárosodás folyamata a szászok és magyarok mellett Erdély román lakossága között is megindult. Brassóban Honterus működésével kezdődőleg svájci (zwingliánus kálvinista) irányzatok is érvényesültek. Így például a bolgárszegi román egyház 1561-i „reformálását” s így közvetve Coresi román nyelvű katekizmusának megjelenését Titus Amicinus rendelte el, akit a brassói egyházi hatóságok kálvinista nézetei miatt eltiltottak a prédikálástól. Mivel a *Tilcul evangheliilor* nem brassói, hanem kolozsvári papírra nyomtatták, nincs kizárva, hogy ez a protestáns tartalmú román könyv éppen Kolozsváron jelent meg. 4. Szigeti szerint „a Coresi-nyomda román nyelvű nyomtatványai közül az 1564-ben megjelent *Tilcul evangheliilor* (Az evangéliumok magyarázata) különös figyelmet érdemel”. Ha ez így van, nem ártott volna, ha a szerző felhasználta volna az erre vonatkozó újabb irodalmat. Ismeretes, hogy a Forró Miklós magyar nemes úr költségén nyomtatott *Tilcul*-ből nincs teljes példány, s így hiányzik ezen Coresi-nyomtatvány datálása. Ezt a kolozsvári papír vízjeleinek segítségével sikerült megállapítani, s az új szakirodalom már egyértelműen 1567-re helyezi a *Tilcul* megjelenését (Alexandru Mareș: *Cînd și unde s-au tipărit Tilcul evangheliilor și Molitvenicul românesc? Limba română*, 1967. 2. 119—130.). A fenti megjegyzések szerzője nem szakember, de mint érdeklődő s a hazai kultúrtörténet kérdéseiben tájékozódni kívánó olvasó azt szeretné, hogy az ismeretterjesztő tanulmányok az illető tudományág legújabb és legjobb eredményeit propagálják. Ez a fenti esetben annál is fontosabb, mert a hazai magyar nemzetiségnek, többek között éppen a „komparatista” szemlélet kialakítása érdekében, jól kell ismernie a régi és új román művelődéstörténetet.

HANKE ARTÚRNÉ tanárnő (Brassó): — Azt hiszem, valamennyi természettudományos érdeklődésű olvasó véleményét tolmácsolom, amikor örömmel üdvözölöm *Tudományos műhely* című új rovatukat. Az a tény, hogy a természettudományos tematikában meglehetősen szegény romániai magyar sajtóban és könyvkiadásban *A Hét* s vele együtt — más szinten — az önök folyóirata befogadta hasábjaira a természettudományokat, megerősít abban a meggyőződésünkben, hogy a korszerű természettudományos ismeretek is szerves részét alkotják a korszerű műveltségnek. Külön öröm az, hogy új rovatukban hazai szakemberek eredeti tanulmányait közlik. Nem mintha nem érdekelne bennünket, mi történik a világban, de mert leginkább mégiscsak az érdekel, ami nálunk történik. Mi, vegyertanítók és vegyészek, kedves ismerősünkként üdvözöltük a januári számban megjelent első ilyen közlemény (*Tények és feltételezések*) szerzőjét, Zsakó Jánost, akinek kémiai tárgyú munkáit eddig is haszonnal forgattuk (megérték egy új kiadásra, hiszen egyre nehezebb hozzájuk jutni), s akivel mint kiváló egyetemi tanárral találkoztunk. Hálásak vagyunk, hogy most betekintést nyerhettünk kutatómunkájának egy fontos területére is. A komplex vegyületek reakciókinetikai vizsgálatait „a jelenlegi szakaszban az alapkutatáshoz tartoznak” — írja Zsakó professzor. Véleményem szerint a kutatásnak ez a legnehezebb szakasza, de ugyanakkor a legszebb, legérdekesebb, legizgalmasabb is, amikor kísérletek ezrei nyomán az alkotó tudós előtt körvonalazódni kezd a *természeti törvény*, amelynek remélhető felfedezését kompetens előrelátással jósolja meg a szerző tanulmányának befejező részében.

A KORUNK HÍREI

Március hónapban Benkő Samu és Herédi Gusztáv, lapunk munkatársai Zágomban, a Mikos Kelemen Művelődési Egyesület meghívására részt vettek a társaság közgyűlésén, munkatervének megvitatásában, majd Kovászna megye könyvtárosai előtt — Árkoson — könyvtári örökségünkről, illetve folyóiratkulturánkról tartottak előadást.

*

Áprilisi folyamán az *Utunk* munkatársaival együtt a *Korunk* szerkesztői, Kántor Lajos és Veress Zoltán találkoztak a középiskolások magyar irodalmi olimpiája kolozsvári döntőjének résztvevőivel, akik ezúttal az íróknak olvastak fel „műveikből”.

*

A magyar anyanyelvű biológiateanítók kolozsvári újraképző tanfolyamán Herédi Gusztáv és Veress Zoltán a szerkesztés, a „biológiai robbanás”, a biológia és műemlékvédelem kérdéseinek kapcsolatáról beszélgetett a kurzus résztvevőivel.

HELYREIGAZÍTÁS. — A márciusi számunkban megjelent Házsongárdi pantheon című tanulmány fotóillusztrációit Kabay Béla készítette.

